

Investice do dopravní infrastruktury v České republice v roce 2013 a 2014

Stavebnictví v oblasti dopravní infrastruktury má v ČR od roku 2009 sestupnou tendenci, kterou můžeme původně přičíst celosvětové krizi, avšak momentálně především neschopnosti jednotlivých zákonodárců rozdmýchat ekonomiku. Bohužel i přes mírné oživení v I. čtvrtletí roku 2014, které můžeme spíše přičítat teplé zimě, se nějaké výrazné zlepšení očekávat nedá, neboť již od začátku roku 2014 klesly investiční výdaje státu o 16 procent. Oblast stavebnictví je tak do značné míry poznamenána vysokou fluktuací na klíčových pozicích v posledních šesti letech a stavebnictví se tak předně potýká s problémy, jako je nedostatečná projekční příprava a nevykoupené pozemky [1].

Přihlédneme-li k výsledkům ve stavebnictví podle údajů Českého statistického úřadu v loňském roce (2013), meziročně propadlo o 8,3 procenta, což znamená nejhorší výsledek v historii měření. Během posledních pěti let pokleslo zhruba o třetinu a v kumulovaném vyjádření ztratilo v porovnání s rekordním rokem 2008 téměř půl bilionu korun. Podle průzkumu se situace v nejbližším období příliš nezmění. V následujících dvou letech podniky očekávají spíše stagnaci v rozmezí +/- dvě procenta. Oslovené podniky bez ohledu na velikost odhadují, že jejich obrat bude v nejbližších dvou letech spíše stagnovat nebo klesat, spíše pokles očekávají malé a střední podniky. Podobně vidí podniky také vývoj celého odvětví stavebnictví. O tom, že se situace na trhu hned tak nezlepší, svědčí i objem uzavřených a dosud nere realizovaných zakázek, tzv. zásobník práce. Ke konci minulého roku činil v souhrnu 132,4 miliardy korun, což představovalo meziroční propad o 5,7 procenta. Hodnota nasmlouvaných zakázek se snižuje od začátku roku 2009 a nyní se jejich objem ve finančním vyjádření pohybuje na úrovni roku 2002 [2, 3].

Investice do rozvoje, výstavby, modernizace, oprav a údržby silnic a dálnic, železničních dopravních cest a vnitrozemských vodních cest zabezpečuje v České republice Statní fond dopravní infrastruktury (dále jen SFDI), který byl zřízen zákonem č. 104/2000 Sb. Jeho rozpočet schvaluje Poslanecká sněmovna Parlamentu ČR. Fond přerozděluje finance a dále například předfinancovává výdaje, které mají být následně proplaceny z fondů Evropské unie [4].

V článku si dále dovoluji poukázat na dělení finančních prostředků do jednotlivých kategorií dle Státního fondu dopravní infrastruktury [5, 6].

Rok 2013 Rozpočet

V roce 2012 byl pro rok 2013 Poslaneckou sněmovnou Parlamentu ČR schválen rozpočet příjmů dle předpokládaných příjmů státní kasy ve výši necelých 59 (58 595 699 tis. Kč) miliard korun. Necelé dvě třetiny (64,1 procenta) těchto peněz pochází z příjmů z daní a mýtného, zbylé prostředky z fondů EU (35,9 procenta). Podrobný rozbor je zde:

Schválený příjmový a výdajový rámec:	37 571 000 tis. Kč
Prostředky z fondů Evropské unie (EU):	15 024 699 tis. Kč
Prostředky dotace na úhradu národních podílů akcí spolufinancovaných z fondů EU:	6 000 000 tis. Kč
Schválený rozpočet příjmů celkem:	58 595 699 tis. Kč

Rozpočet výdajů SFDI na rok 2013 byl původně schválen ve výši 64 495 699 tis. Kč. Rozdíl mezi příjmy a výdaji ve výši necelých šesti miliard korun (5 900 000 tis. Kč) měl být uhrazen z nevyčerpaných prostředků (nároků) dotací na financování projektů Evropské Unie z minulých let, konkrétně z Operačního programu Doprava částkou 4,7 miliardy Kč a z úvěru od EIB (Evropské investiční banky) 1,2 miliardy korun.

Schválený rozpočet výdajů celkem:	64 495 699 tis. Kč
Rozdíl (hrazený z OP Doprava a EIB):	5 900 000 tis. Kč

Skutečné příjmy v roce 2013

Skutečné příjmy SFDI z převodů daní, mýtného a ostatních příjmů, přijaté dotace a splátky návratných finančních výpomocí nedosáhly

předpokládané výše. Do kasy Státního fondu dopravní infrastruktury přišlo necelých 52 miliard korun (51 866 874 tis. Kč). S přičtením volných prostředků z let minulých měl tak k dispozici částku o něco málo vyšší než 58 miliard korun (58 030 902 tis. Kč).

Struktura příjmů SFDI v roce 2013

Příjmy z daní a mýtného:	25 095 289 tis. Kč
Dotace ze státního rozpočtu:	23 371 012 tis. Kč
Vrácené prostředky:	2 769 462 tis. Kč
Ostatní:	631 111 tis. Kč
Celkem:	51 866 874 tis. Kč

Volné prostředky z minulých let:	6 164 028 tis. Kč
Skutečné příjmy SFDI:	58 030 902 tis. Kč

Skutečné výdaje v roce 2013

Přesto, že byly skutečné příjmy nižší než ty původně plánované, nebyly všechny finance vyčerpany. Skutečné výdaje, tj. prostředky uvolněné příjemcům, výdaje na emisi a distribuci dálničních kupónů a výdaje na aparát dosáhly v minulém roce částky necelých 50 miliard korun (49 208 768 tis. Kč), tedy o 15,2 procenta méně, než bylo na rozvoj a rekonstrukce dopravní infrastruktury k dispozici. Z přehledu níže je zřejmé, že 53,6 procenta vyčerpaných peněz šlo na silnice a dálnice, na železnice 37,8 procenta a na vodní cesty zanedbatelných 0,4 procenta.

Přehled o struktuře výdajů SFDI v roce 2013

Dálnice:	10 764 899 tis. Kč
Silnice:	15 595 003 tis. Kč
Mýto a telematika:	3 329 558 tis. Kč
Příspěvky:	375 648 tis. Kč
Vodní cesty:	186 138 tis. Kč
Železnice:	18 619 396 tis. Kč
Emise a distribuce DK:	259 399 tis. Kč
Aparát:	78 727 tis. Kč
Celkem:	49 208 768 tis. Kč

Největšími příjemci prostředků z rozpočtu SFDI byly z hlediska objemu ŘSD, SŽDC a na třetím místě organizace Správy a údržby silnic, kterým SFDI poskytl prostředky na opravy, údržbu a odstranění škod po povodních na silnicích II. a III. tříd včetně příspěvku na nové technologie.

Přehled o struktuře výdajů SFDI v roce 2013 dle organizací

ŘSD:	28 317 507 tis. Kč
SŽDC:	18 509 986 tis. Kč
ŘVC:	186 138 tis. Kč
SÚS:	1 064 236 tis. Kč
Samosprávné územní celky:	704 107 tis. Kč
Ostatní vč. Aparátu a DK:	426 794 tis. Kč
Celkem:	49 208 768 tis. Kč

Výsledky hospodaření SFDI za rok 2013

V roce 2013 převyšovaly celkové výdaje SFDI jeho příjmy z důvodu vrácené zálohy z prosince 2012 na příjmový účet MD v rámci zúčtování dotací ze státního rozpočtu za rok 2012. Tento závazek byl uhra-

zen ze zůstatku na účtu SFDI k 31. 12. 2012. Saldo příjmů běžného roku a výdajů použitých na transfery příjemcům a výdaje aparátů je naopak aktivní, a to ve výši 2 658 106 tis. Kč.

Zůstatky na účtech SFDI k 31. 12. 2012:	11 164 027 tis. Kč
Příjmy:	51 866 874 tis. Kč
Uvolněno příjemcům a použito na výdaje aparátů:	-49 208 768 tis. Kč
Odvod na MD v rámci zúčtování:	-5 000 000 tis. Kč
Volné zůstatky na účtech SFDI k 31. 12. 2013:	8 822 133 tis. Kč

Rok 2014 Rozpočet

Pro rok 2014 je plánovaný příjem Státního fondu dopravní infrastruktury dle směrných čísel ministerstva financí schválený usnesením Poslanecké sněmovny Parlamentu ČR v prosinci 2013 o cca 5,5 miliard korun vyšší než v roce minulém (tehdy ministr financí počítal s příjmy ve výši 37 571 000 tisíce korun).

Převody výnosů silniční daně:	5 200 000 tis. Kč
Převody podílu z výnosů spotřební daně:	7 500 000 tis. Kč
Poplatky za užívání dálnic a rychlostních silnic:	3 900 000 tis. Kč
Převody výnosů z mýtného:	8 000 000 tis. Kč
Dotace ze státního rozpočtu:	18 400 000 tis. Kč
Příjmy SFDI celkem (stát)	43 000 000 tis. Kč

Dále SFDI počítá se speciální dotací na Spolufinancování projektů EU – dotace ze státního rozpočtu na projekty EU (2014–2020, tj. 1,3 mld. Kč) a převodu nevyčerpané speciální dotace.

Spolufinancování projektů EU – dotace ze státního rozpočtu na projekty EU (2007–2013, tj. 2,3 mld. Kč) v celkové výši 3,6 miliardy korun, dále s příjmy z OPD ve výši 20 719 000 tis Kč, s příjmy z EU 14+ ve výši 3 743 000 tis. Kč a dalšími 30 000 tis. Kč z ostatních fondů EU.

Projekty spolufinancované z EU:	1 300 000 tis. Kč
Spolufinancování projektů EU speciální:	2 300 000 tis. Kč
OPD:	20 719 000 tis. Kč
EU 14+:	3 743 000 tis. Kč
Ostatní fondy EU:	30 000 tis. Kč
Schválený rozpočet příjmů celkem:	71 092 000 tis. Kč

Přehled výdajů

Pozemní komunikace:	27 315 000 tis. Kč
Dráhy:	17 913 000 tis. Kč
Vodní cesty:	345 000 tis. Kč
Příspěvky na zvyšování bezpečnosti a zpřístupňování dopravy:	150 000 tis. Kč
Příspěvky na výstavbu cyklistických stezek:	150 000 tis. Kč
Příspěvky na zvyšování bezpečnosti a zpřístupňování dopravy – zklidnění dopravy:	100 000 tis. Kč
Příspěvky na projekty a expertní činnost:	265 000 tis. Kč
Vlastní činnost SFDI:	362 000 tis. Kč
Celkem:	46 600 000 tis. Kč

Tab. 1 Rozdělení výdajů dle objemově nejvýznamnějších příjemců v roce 2014

Členění výdajů dle objemově nejvýznamnějších příjemců pro rok 2014					
Příjemci	Národní	OPD	EU 14+	Ostatní fondy EU	Celkem
ŘSD	27 166	8 717	3 000	29	38 912
SŽDC	17 669	11 303	700	0	29 672
ŘVC	345	280	42	1	668
Ostatní příjemci	1 420	419	1	0	1 840
Výdaje celkem	46 660	20 719	3 743	30	71 092

Zdroj: SFDI, 2013. Rozpočet Státního fondu dopravní infrastruktury na rok 2014 a střednědobý výhled na roky 2015 a 2016. [online]. Dostupné z: http://www.sfdi.cz/soubory/obrazky-clanky/dokumenty-2013/2013_rozpocet2014.pdf [cit. 21. 05. 2014].

Do výstavby a rozvoje dopravní infrastruktury by tak v roce 2014 mělo odejít o cca 12 miliard korun více než vloni.

Závěr

Současné podmínky ve stavebnictví nejvíce ovlivňují především průřezová opatření v podobě nedostatečné státní pomoci a investiční stimulace, nedostatečně transparentních veřejných zakázek, nestabilního systému odvodů, neúčinných daňových zákonů, nedostatečné podpory exportu aj. Pomoc státu v boji proti následkům aktuální krize tak vnímají stavební firmy v České republice jako naprosto nedostatečnou. Nejvíce jim chybí lepší vymahatelnost práva, která podle jednotlivých firem vychází jednak z nekalitní legislativy, ale také z málo efektivního soudního systému, který neumožňuje rychlou nápravu problémů. Názory podniků na tuto problematiku se z pohledu jejich velikosti výrazněji neliší.

Jako druhý největší problém vnímají stavební firmy v České republice chybějící státní pomoc a investiční stimulaci, shodují se na tom dvě třetiny oslovených ředitelů firem. Také v tomto případě jsou názory podniků bez ohledu na velikost téměř totožné. Přitom proinvestiční politika byla jedním z klíčových témat programového prohlášení jak předchozí tak současné vlády. Podniky, bez ohledu na velikost, nejsou spokojeny s pomocí státu českému stavebnictví a nedomnívají se, že stát dělá maximum v boji proti negativním dopadům aktuální hospodářské krize.

Názorová shoda panuje mezi představiteli firem také u problému nedostatečné stabilizace veřejných financí (potvrzuje 64 procent firem). Proinvestiční politika by měla být založena na dlouhodobém finančním rámci, který bude financován jak z národních, tak i evropských zdrojů, umožňujícím dlouhodobé plánování, například investic do dopravní infrastruktury, jejíž rozvoj je časově náročný a pohybuje se v řádech roků.

Text: Ing. Filip Bušina, Ph.D., MBA

Filip Bušina je akademickým pracovníkem Katedry společenských věd Vysoké školy politických a společenských věd a akademickým pracovníkem Fakulty ekonomiky Moskevské státní univerzity strojírenství a informatiky.

Literatura

- CEEC Research, 2013. Kvartální analýza českého stavebnictví Q4/2013. [online]. Dostupné z: <http://www.ceec.eu/research/> [cit. 21. 05. 2014].
- ČSÚ, 2013a. Stavebnictví – časové řady. [online]. Dostupné z: http://www.czso.cz/csu/redakce.nsf/i/sta_cr [cit. 21. 05. 2014].
- ČSÚ, 2013b. Bytová výstavba, stavební povolení a stavební zakázky – časové řady. [online]. Dostupné z: http://www.czso.cz/csu/redakce.nsf/i/bvz_cr [cit. 21. 05. 2014].
- Zákon o č. 104/2000 Sb. Státním fond dopravní infrastruktury. [online]. Dostupné z: <http://webcache.googleusercontent.com/search?q=cache:ETWRSlaMijYJ:www.mdcr.cz/NR/rdonlyres/7D89650C-8C7E-4C5C-BB4F-F3A-5B0E3AEC5/0/1042000SFDI.rtf+&cd=1&hl=cs&ct=clnk> [cit. 21. 05. 2014].
- SFDI, 2013. Rozpočet Státního fondu dopravní infrastruktury na rok 2014 a střednědobý výhled na roky 2015 a 2016. [online]. Dostupné z: http://www.sfdi.cz/soubory/obrazky-clanky/dokumenty-2013/2013_rozpocet2014.pdf [cit. 21. 05. 2014].
- SFDI, 2013. Výroční zpráva o činnosti a účetní závěrka Státního fondu dopravní infrastruktury za rok 2013. [online]. Dostupné z: http://www.sfdi.cz/soubory/obrazky-clanky/dokumenty-2014/2014_vz2013.pdf [cit. 21. 05. 2014].

Investments in the Transport Infrastructure in the Czech Republic in 2013 and 2014

The transport infrastructure building industry has experienced a dropping trend in the Czech Republic since 2009 that may be attributed to the global recession and failure of the state to support the recovery of the economy. Unfortunately, despite a moderate recovery in the quarter 1 of 2014 that was achieved rather due to warm winter, we cannot expect any radical improvement. The state investments in the past year were some CZK 200 billion lower than expected and no significant projects are under preparation in 2014. The investment costs have declined by 16 % since the beginning of 2014. Building industry has been partly affected by a high level of fluctuation at key positions over last six years and building industry faces such problems as insufficient design preparation and land purchase delay.